

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Υπόμνημα ΕΕΔΑ για το ΣχΝ «Αντιμετώπιση νέων μορφών βίας κατά των γυναικών – Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385 – Πρόσθετες ρυθμίσεις στον νόμο περί ενδοοικογενειακής βίας – Αναδιοργάνωση των ιατροδικαστικών υπηρεσιών – Ενίσχυση της λειτουργίας της Eurojust- Μέτρα για την προστασία των ανηλίκων και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας – Δικονομικές διατάξεις αρμοδιότητας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και άλλες ρυθμίσεις»

Ιανουάριος 2025

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας και ο Εθνικός Θεσμός σε θέματα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έχει ιδρυθεί με το Ν. 2667/1998 βάσει κανόνων των Ηνωμένων Εθνών (Αρχές των Παρισίων) όπως αυτός αντικαταστάθηκε με τον Ν. 4780/2021. Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από είκοσι φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, συνδικαλιστικές οργανώσεις, οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ερευνητικά ιδρύματα)

Νεοφύτου Βάμβα 6, 106 74 Αθήνα

T: 210 72 33 221-2, W: www.nchr.gr, E: info@nchr.gr

Περιεχόμενα

Εισαγωγικά	4
Διαδικασία καλής νομοθέτησης	5
Παρατηρήσεις επί της Αρχής	7
ΜΕΡΟΣ Α' του ΣχΝ	8
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΝΕΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ - ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2024/1385, ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ	8
Β' ΜΕΡΟΣ του ΣχΝ	11
ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ - ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	11
Συστάσεις	12

Υπόμνημα ΕΕΔΑ «Αντιμετώπιση νέων μορφών βίας κατά των γυναικών – Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385 – Πρόσθετες ρυθμίσεις στον νόμο περί ενδοοικογενειακής βίας – Αναδιοργάνωση των ιατροδικαστικών υπηρεσιών – Ενίσχυση της λειτουργίας της Eurojust – Μέτρα για την προστασία των ανηλίκων και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας – Δικονομικές διατάξεις αρμοδιότητας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και άλλες ρυθμίσεις»

Εισαγωγικά

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), ανταποκρινόμενη με ευθύνη στην αποστολή που της έχει αναθέσει ο νομοθέτης ως ο Εθνικός Θεσμός για την προώθηση και την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΘΑΔ) και του ανεξάρτητου συμβουλευτικού οργάνου της Πολιτείας, παρακολουθεί τα ζητήματα που άπτονται της προώθησης και προστασίας των δικαιωμάτων των γυναικών με ιδιαίτερη έμφαση στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας, το οποίο έχει οξυνθεί σημαντικά τα τελευταία έτη. Πάγια είναι η θέση της ότι η βία κατά των γυναικών, που περιλαμβάνει και την ενδοοικογενειακή βία, συνιστά βάνανση προσβολή των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς δεν περιορίζεται σε κάποιο συγκεκριμένο πολιτικό ή οικονομικό σύστημα, αλλά είναι διαδεδομένη σε κάθε κοινωνία. Η βία, ως βίωμα ή απειλή, εμποδίζει τις γυναίκες σε όλον τον κόσμο να ασκήσουν και να απολαύσουν πλήρως τα δικαιώματά τους. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του οξύτατου κοινωνικού φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας, από άποψη νομική αλλά και στην πράξη, αποτελεί μακρόχρονο αίτημα των φορέων και των ειδικών επιστημόνων που ασχολούνται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, και ειδικότερα με τη στήριξη των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας.

Η Εθνική Επιτροπή, ως ο Εθνικός Θεσμός Δικαιωμάτων του Ανθρώπου από το 1998, απολαμβάνει πλήρη ανεξαρτησία, επιπρόσθετη εγγύηση της οποίας, είναι η πλουραλιστική και πολυφωνική σύνθεσή της, που της επιτρέπει να καλλιεργεί ένα μοναδικό διάλογο μεταξύ των διαφόρων φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών και της Πολιτείας. Η Ολομέλειά της απαρτίζεται συνολικά από 20 μέλη που υποδεικνύονται από Ανεξάρτητες Αρχές, Συνδικαλιστικές Οργανώσεις, Οργανώσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Ερευνητικά Ιδρύματα, Δικηγορικούς Συλλόγους. Στην Επιτροπή μετέχουν επίσης ως λειτουργικοί σύνδεσμοι, εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή, εκπρόσωποι του Κοινοβουλίου και των Υπουργείων.

Στην πράξη η ΕΕΔΑ, ως θεματοφύλακας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, διαδραματίζει ρόλο γέφυρας, τόσο μεταξύ της Πολιτείας και της Κοινωνίας των πολιτών, φέρνοντάς τους πιο κοντά, όσο και μεταξύ των διεθνών δεσμεύσεων της χώρας, για την εφαρμογή, των δικαιωμάτων του ανθρώπου, και της ουσιαστικής απόλαυσής τους, στην πράξη.

Διαδικασία καλής νομοθέτησης

Όσον αφορά τη **διαδικασία καλής νομοθέτησης**, η οποία αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για μια δίκαιη και αποτελεσματική λειτουργία της Πολιτείας συνολικά, η Εθνική Επιτροπή για μια ακόμη φορά διαπιστώνει την μη αξιοποίηση της εμπειρίας και τεχνογνωσίας των μελών αυτής κατά το στάδιο της προετοιμασίας της νομοθετικής πρωτοβουλίας με γνώμονα την πρόληψη τυχόν αστοχιών, τη διασφάλιση της ποιότητας, της συνοχής και της αποτελεσματικότητας της νομοθεσίας, όπως και της συμβατότητας των προωθούμενων ρυθμίσεων με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις της Ελλάδας. Η αποτελεσματική λειτουργία ενός ανεξάρτητου ΕΘΑΔ σε ένα κράτος, συνιστά δείκτη για την αξιολόγηση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹

Καθώς η ΕΕΔΑ πληροφορήθηκε για το παρόν ΣχΝ κατόπιν ανάρτησης του σχεδίου στον ιστότοπο *orengon* για τη δημόσια διαβούλευση, θα ήθελε να υπενθυμίσει ότι σύμφωνα με τον ιδρυτικό της νόμο της, είναι το κατ' εξοχήν αρμόδιο όργανο για την παροχή γνωμοδοτήσεων επί προωθούμενων μεταρρυθμίσεων εθνικής νομοθεσίας που άπτονται ζητημάτων προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή/και με αντίκτυπο σε αυτά. Σύμφωνα μάλιστα με το **Εγχειρίδιο Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης**, υφίσταται νομική υποχρέωση, **η ολοκληρωμένη εκτίμηση των συνεπειών μιας ρύθμισης να προϋποθέτει την προηγούμενη γνωμοδότηση της ΕΕΔΑ**. Προχωράει μάλιστα το Εγχειρίδιο και ένα βήμα παρακάτω ορίζοντας ότι «σε περίπτωση σημαντικής απόκλισης μεταξύ της γνωμοδότησης και της αξιολογούμενης ρύθμισης πρέπει να παρέχεται **ειδική αιτιολογία**» στην έκθεση διαβούλευσης. Είναι με άλλα λόγια η Εθνική Επιτροπή ο Σύμβουλος της Πολιτείας, που μέσω εκτενών Εκθέσεων, όπως η Έκθεση για την κατάσταση των Γυναικών στην Ελλάδα του 2024, απευθύνει σειρά Συστάσεων, που συμπυκνώνουν και τις Συστάσεις των Διεθνών Οργάνων, τις οποίες η Πολιτεία οφείλει να λαμβάνει υπόψη κατά την επεξεργασία των Δικαιωματικών Νομοσχεδίων, ως βάση αξιολόγησης των προτεινόμενων ρυθμίσεων. Είναι προφανές ότι η εν λόγω διαδικασία δεν τηρήθηκε εν προκειμένω. Η προηγούμενη ενημέρωση της ΕΕΔΑ έχει ιδιαίτερη αξία, καθώς μπορεί να αξιοποιούνται η γνώση και τα στοιχεία που εισφέρουν οι Οργανώσεις από το πεδίο, ως μέλη της Ολομέλειας της Εθνικής Επιτροπής, καθώς

¹ «Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι ισχυροί, ανεξάρτητοι και αποτελεσματικοί ΕΘΑΔ αποτελούν πυλώνα της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η συμβολή τους στην προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη τις τελευταίες δύο δεκαετίες ήταν τεράστια, από την ενθάρρυνση της επικύρωσης των διεθνών συνθηκών, την παρακολούθηση της καθημερινής εφαρμογής τους και την ενθάρρυνση των κρατών να αντιμετωπίσουν συστηματικές παραβιάσεις. Council of Europe/Commissioner for Human Rights, *Human Rights Comment: Paris Principles at 25: Strong National Human Rights Institutions Needed More Than Ever*, 18.12.2018.

και άλλες Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται προς αυτήν την κατεύθυνση, στις περιπτώσεις που η ΕΕΔΑ έχει το χρόνο να διοργανώσει ακρόαση προσώπων και φορέων με θέμα το υπό διαβούλευση νομοσχέδιο, αξιοποιώντας την βάσει νόμου αρμοδιότητά της αυτή (Άρθρο 18, παρ. 4, Ν. 4780/2021), αξιοποιώντας έτσι στο έπακρο την προστιθέμενη της αξία αυτή.

Παράλληλα, η ΕΕΔΑ εκφράζει την δυσαρέσκειά της για το γεγονός ότι δεν προηγήθηκε κανενός είδους διαβούλευση με τους αρμόδιους φορείς και τις οργανώσεις, ενώ το πολυνομοσχέδιο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση εντός της εορταστικής περιόδου και για σύντομο χρονικό διάστημα, κάτι που προδήλως αποκλείει την ουσιαστική συμμετοχή στη διαβούλευση. Αποτελεί πάγια Σύσταση της Εθνικής Επιτροπής, αλλά και της GREVIO *Ομάδα Εμπειρογνομόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας* που παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης στα ΚΜ και της Επιτροπής CEDAW του ΟΗΕ στις Καταληκτικές της Παρατηρήσεις προς την Ελλάδα το 2024, η ανάγκη συνεργασίας και διαβούλευσης με γυναικείες και φεμινιστικές συλλογικότητες και οργανώσεις, ώστε να αξιοποιείται ο διάλογος για την επίλυση των προβλημάτων, η εμπειρογνομοσύνη και η παρέμβαση να ανταποκρίνεται στις επιτακτικές ανάγκες των θυμάτων, ιδίως σε εγκλήματα που χαρακτηρίζονται από υποαναφορικότητα. Μέσα από την παρούσα νομοθέτηση, κρίσιμη είναι η ενημέρωση των θυμάτων και η διαπαιδαγώγηση του συνόλου του κοινωνικού ιστού.

Η διαβούλευση για το εν λόγω ΣχΝ όφειλε να τύχει προηγούμενης και κατάλληλης σε επίπεδο χρόνου πραγματικού και συμμετεχόντων διαβούλευση, ώστε να αξιολογηθεί επαρκώς η υπάρχουσα κατάσταση ως προς την εφαρμογή των ρυθμιζόμενων δικαιωμάτων του κατατεθέντος σχεδίου και να προαχθεί η ασφάλεια δικαίου. Από τα δε 392 Σχόλια που υποβλήθηκαν, η ΕΕΔΑ με λύπη της διαπιστώνει, ότι ένα μεγάλο μέρος αυτών αφορά ρητορική μίσους κατά των Γυναικών, και άρα δεν αποτελούν ένδειξη αποτελεσματικής διαβούλευσης. Ενδεδειγμένη θα ήταν από κάθε άποψη, η σύσταση νομοπαρασκευαστικής επιτροπής με συμμετοχή ειδικών φορέων και εμπειρογνομόνων με αντικείμενο την μελέτη και σύνταξη ενός νομοσχεδίου το οποίο να ενσωματώνει την Οδηγία 2024/1385/ΕΕ και να συνθέτει ένα περιεκτικό νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.

Τέλος, η ΕΕΔΑ αξιολογεί αρνητικά το γεγονός της σωρευτικής ρύθμισης περισσότερων του ενός ζητημάτων ετερόκλητων και βαρύνουσας σημασίας για τα δικαιώματα του ανθρώπου, σε ένα και μοναδικό ΣχΝ, το οποίο μάλιστα εισάγει σοβαρές αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο, που αλληλοεπιδρούν και περιορίζουν αθροιστικά το επίπεδο προστασίας, όπως η ενσωμάτωση Ενωσιακού δικαίου, η τροποποίηση διατάξεων του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας,

η αντιμετώπιση της παραβατικότητας ενηλίκων και ανηλίκων κ.α. Η ΕΕΔΑ παρατηρεί ότι η προβληματική αυτή διαδικασία νομοθέτησης όχι μόνο έχει ενταθεί κατά την τελευταία δεκαετία, αλλά τείνει πλέον να αποτελεί κατάσταση με μόνιμα χαρακτηριστικά.

Ενόψει της κατάθεσης προς ψήφιση στην Βουλή του ΣχΝ του Υπουργού Δικαιοσύνης με τίτλο: «ΣχΝ «Αντιμετώπιση νέων μορφών βίας κατά των γυναικών –Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385 – Πρόσθετες ρυθμίσεις στον νόμο περί ενδοοικογενειακής βίας – Αναδιοργάνωση των ιατροδικαστικών υπηρεσιών – Ενίσχυση της λειτουργίας της Eurojust – Μέτρα για την προστασία των ανηλίκων και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας – Δικονομικές διατάξεις αρμοδιότητας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και άλλες ρυθμίσεις», η ΕΕΔΑ προβαίνει στις ακόλουθες παρατηρήσεις-συστάσεις προωθώντας την υιοθέτηση μιας όσο το δυνατόν περισσότερο ανθρωποκεντρικής και συνεπούς ως προς την οφειλόμενη προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και των ανηλίκων προσέγγισης.

Παρατηρήσεις επί της Αρχής

Η ΕΕΔΑ διαπιστώνει πλημμελή ενσωμάτωση όσον αφορά τη διαδικασία εναρμόνισης ενωσιακού δικαίου, αφού παραλείπονται άνω των μισών από τα άρθρα της Οδηγίας και μάλιστα χωρίς αιτιολόγηση, όπως είναι οι διατάξεις για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών, για την ειδική υποστήριξη των θυμάτων εν γένει αλλά και εκείνων με πρόσθετη ευαλωτότητα, για την σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία, για την κατάρτιση επαγγελματιών και σειρά άλλων υποχρεωτικών προς ενσωμάτωση διατάξεων, αναγκαίων για την πληρότητα της προσαρμογής του εθνικού δικαίου προς το δίκαιο της Ένωσης.

Σύμφωνα με το Εγχειρίδιο Εναρμόνισης Ενωσιακού Δικαίου, η θέσπιση του κανονιστικού πλαισίου πρέπει να γίνεται με ένα, κατά το δυνατό, νομοθέτημα, ώστε να επιτυγχάνεται η συνοχή των ρυθμίσεων, να διευκολύνεται ο εντοπισμός και η εφαρμογή των κανόνων δικαίου και να προάγεται η ασφάλεια δικαίου. Συνεπώς, τυχόν μεταγενέστερη ενσωμάτωση των υπόλοιπων διατάξεων, θα συνιστά αποσπασματική ρύθμιση, κοινώς πολυνομία, σύγχυση αρμοδιοτήτων, ανασφάλεια δικαίου και εντέλει μη εφαρμογή ή πλημμελή εφαρμογή του νόμου. Μία τόσο σημαντική Οδηγία, θα έπρεπε να αποτελέσει από μόνη της ένα συνολικό νομοσχέδιο.

ΜΕΡΟΣ Α' του ΣχΝ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΝΕΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ – ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2024/1385, ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Ως προς τον όρο γυναικοκτονία, παρά την Σύσταση της ΕΕΔΑ και τις Συστάσεις της Επιτροπής CEDAW και της Ομάδας GREVIO προς την χώρα μας, η Επιτροπή διατυπώνει την ανησυχία της για το γεγονός ότι το ΣχΝ δεν προχωράει στην ποινικοποίηση της γυναικοκτονίας ως ένα αυτοτελές ποινικό αδίκημα, ως εγκλήματος δηλ. με έμφυλα χαρακτηριστικά που αφορά τη δολοφονία γυναικών, κοριτσιών και θηλυκοτήτων εξαιτίας του φύλου τους. Η ΕΕΔΑ ανήσυχη για τις διαστάσεις του φαινομένου της γυναικοκτονίας στη χώρα μας, τονίζει την επείγουσα ανάγκη συμπερίληψης στο ΣχΝ ορισμού για την γυναικοκτονία και παραπέμπει εκ νέου στις πρόσφατες Συστάσεις του Γραφείου του Υπατου Αρμοστή των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα για δημιουργία Εθνικών Παρατηρητηρίων με σκοπό τη συλλογή στοιχείων, την ανάλυση των περιστατικών γυναικοκτονίας και τη λήψη μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης του φαινομένου της πανδημίας της γυναικοκτονίας και της βίας κατά των γυναικών εν γένει, με αφορμή παρόμοιες καλές πρακτικές άλλων κρατών ήδη από το 2015.² Στο ίδιο πνεύμα κινούνται και οι σχετικές προτάσεις της ΕΕ επίσης ήδη από το 2015,³ συμπεριλαμβανομένων των παρατηρήσεων και συστάσεων του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (EIGE).⁴

Ως προς τους ορισμούς στο Άρθρο 4 του ΣχΝ (άρθρο 2 της Οδηγίας 2024/1385), άξιο απορίας είναι το γεγονός της αντικατάστασης του όρου ενδοοικογενειακή βία που έχει καθιερωθεί στην σχετική νομοθεσία μέχρι σήμερα, με τον νεολογισμό *εξ οικείων βία*. Επιπρόσθετα, η ΕΕΔΑ διαπιστώνει, ότι με το συγκεκριμένο Άρθρο 4 του Σχεδίου εισάγονται τροποποιήσεις στους ορισμούς για τη *Βία κατά των γυναικών*, την *Εξ' οικείων βία* και για τον *Σύντροφο*, χωρίς να αναφέρεται ή να παραπέμπεται η υφιστάμενη νομοθεσία που οι συγκεκριμένοι ορισμοί τροποποιούν, εν προκειμένω ο Ν. 3500/2006 όπως ισχύει.

Την ικανοποίησή της εκφράζει η Εθνική Επιτροπή για τις ρυθμίσεις για τα ποινικά αδικήματα που ορίζονται στα Άρθρα 3 έως 8 της Οδηγίας (Ακρωτηριασμός

² Βλ. Δήλωση της Εμπειρογνώμονα των ΗΕ *Dubravka Simonovic* με θέμα "[Urgent action needed to end pandemic of femicide and violence against women](#)", κατά τη Διεθνή Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών, 25 Νοεμβρίου 2020.

³ Βλ. [Πρόταση Ψηφίσματος](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ΕΕ, Ενημερωτικό Δελτίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: "[Let's put an end to Violence against Women](#)", Νοέμβριος 2020.

⁴ EIGE "[Report: Terminology and indicators for data collection: Rape, femicide and intimate partner violence](#)", 2017. Βλ. επίσης [ιστοσελίδα](#) της EIGE για τις γυναικοκτονίες.

γυναικείων γεννητικών οργάνων, Καταναγκαστικός γάμος, Κυβερνοπαρακολούθηση), που μεταφέρονται με τα Άρθρα 5 έως 9 του ΣχΝ (Αδικήματα που αφορούν στη γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών και την εγκληματικότητα στον χώρο της πληροφορικής). Ερωτήματα εγείρονται σχετικά με τη μη πλήρη προσαρμογή των ποινικών διατάξεων του ΣχΝ με τις επιβαρυντικές περιστάσεις που προβλέπει το Άρθρο 11 της Οδηγίας, στο μέτρο που αυτές σχετίζονται με έκαστο επιμέρους αδίκημα.

Σχετικά με την υποστήριξη θυμάτων και την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη (ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ', διαδικασία καταγγελίας, πλαίσιο προστασίας, ικανοποίησης, περίθαλψης και αποζημίωσης των θυμάτων), που συγκαταλέγεται ανάμεσα στις βασικότερες πτυχές της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ο νόμος θα πρέπει να συνοδευτεί από ενισχυμένα μέτρα εφαρμογής και συνεργασίας μεταξύ των φορέων του δικαστικού και κοινωνικού συστήματος, για να εξασφαλιστεί η πλήρης προστασία των θυμάτων και η αποδοτική αποτροπή της βίας.

Ανησυχητικό είναι ότι, στην πράξη, μέχρι σήμερα, σημαντικά παραμένουν τα κενά και οι ελλείψεις στις αναγκαίες υποστηρικτικές δομές των θεραπευτικών προγραμμάτων (οι δομές όπου πραγματοποιούνται τέτοια προγράμματα βρίσκονται κυρίως σε Αθήνα, Πειραιά και Θεσσαλονίκη), ενώ προβληματική είναι και η επικοινωνία και διασύνδεση μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων αρμόδιων υπηρεσιών.

Για την αποζημίωση των θυμάτων στο Άρθρο 11 (*Κοινωνική συμπαράσταση-υποχρεώσεις επαγγελματιών, ατομική αξιολόγηση θυμάτων και διαχείριση της δευτερογενούς θυματοποίησης (άρθρα 14, 16, 17, 18, 25, 26, 27 και 30 της Οδηγίας 2024/1385) και 15 του ΣχΝ (Ένταξη της αναγνώρισης βασικών περιστατικών της υπόθεσης και της υποχρέωσης κάλυψης άμεσων οικονομικών αναγκών στους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης- Τροποποίηση παρ. 2 άρθρου 11 ν. 3500/2006)*), όπου ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τη διαδικασία στο πλαίσιο της Ελληνικής Αρχής Αποζημίωσης, θα πρέπει να περιγράφονται σαφώς τα κριτήρια καταβολής του εφάπαξ ποσού αποζημίωσης προς το θύμα από την Αρχή. Η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει την ανάγκη για δημοσιοποίηση των στοιχείων σχετικά με το πότε συγκροτήθηκε η Αρχή Αποζημίωσης, ποια τα μέλη της, πότε συνεδρίασε τελευταία φορά, καθώς και για τον αριθμό αιτημάτων χορήγησης αποζημίωσης και τον αριθμό των θυμάτων που τελικά αποζημιώθηκαν.

Η ΕΕΔΑ αναγνωρίζει, ότι η πρόβλεψη για τη δυνατότητα του Εισαγγελέα να αρνηθεί αιτιολογημένα τη συμφωνία των μερών για διαμεσολάβηση, όπως και να τροποποιήσει τους όρους αυτούς εφόσον το κρίνει σκόπιμο, με κριτήριο πάντοτε τη διασφάλιση της ασφάλειας του θύματος, κινείται προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της προστασίας των ευάλωτων θυμάτων (*Άρθρο 16 Απόρριψη*

συμφωνίας διαμεσολάβησης με αιτιολογημένη διάταξη του εισαγγελέα - Κριτήρια απόρριψης και δικαίωμα προσφυγής ενώπιον του εισαγγελέα εφετών – Τροποποίηση παρ. 5, 6, 7 και προσθήκη παρ. 5Α στο άρθρο 12 του ν. 3500/2006).

Αναφορικά με τον θεσμό της διαμεσολάβησης, η ΕΕΔΑ εφιστά την προσοχή της Πολιτείας στην επισήμανση της Ομάδας GREVIO στην Έκθεση Αξιολόγησης για την Ελλάδα,⁵ ότι στη χώρα μας δεν φαίνεται να ισχύουν συγκεκριμένα μέτρα για τη διασφάλιση της ασφάλειας του θύματος κατά τη διαδικασία διαμεσολάβησης, οι δε δράστες συχνά επιλέγουν αυτόν τον μηχανισμό προκειμένου να αποφύγουν τη δίωξη. Η GREVIO ενθαρρύνει σθεναρά τις ελληνικές αρχές να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η χρήση της διαμεσολάβησης σε περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών βασίζεται στον πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων, των αναγκών και της ασφάλειας των θυμάτων. Ειδικότερα, η διαμεσολάβηση θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο σε γυναίκες θύματα βίας που είναι σε θέση να αποφασίσουν ελεύθερα εάν θα αποδεχτούν ή θα αρνηθούν τη διαδικασία. Οι ελληνικές αρχές θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι αστυνομικοί, οι εισαγγελείς, οι διαμεσολαβητές και όλα τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης διαθέτουν ειδικές κατευθυντήριες γραμμές και εκπαίδευση που εστιάζουν στη δυναμική της ενδοοικογενειακής βίας με βάση το φύλο και τον αντίκτυπό της στην ικανότητα των θυμάτων να εισέλθουν σε μια διαδικασία διαμεσολάβησης στο ίδιο επίπεδο με τον δράστη. Σε κάθε περίπτωση η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει ότι ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας δεν θα πρέπει να λειτουργεί ως δυνητική περίπτωση εξάλειψης της ποινικής αξίωσης της Πολιτείας εναντίον των δραστών ενδοοικογενειακής βίας, αντίθετα θα πρέπει να λειτουργεί βάσει συγκεκριμένων εγγυήσεων.

Τέλος, η Εθνική Επιτροπή, λαμβανομένης υπόψη της διάταξης του Άρθρου 28 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (Υποχρέωση αναφοράς από επαγγελματίες),⁶ σύμφωνα με την οποία ορισμένοι επαγγελματίες έχουν υποχρέωση να αναφέρουν στις αρμόδιες οργανώσεις ή αρχές, σοβαρές πράξεις βίας, καλωσορίζει την προτεινόμενη διάταξη για επέκταση του καταλόγου των επαγγελματιών με την ένταξη των φαρμακοποιών και των φυσιοθεραπευτών στον κατάλογο (Άρθρο 20

⁵ Έκθεση Αξιολόγησης για την Ελλάδα της Ομάδας Εμπειρογνομόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (GREVIO), 14 Νοεμβρίου 2023, σελ. 45-49.

⁶ Άρθρο 28 - Υποχρέωση αναφοράς από επαγγελματίες: Τα Μέρη θα λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι κανόνες εμπιστευτικότητας που επιβάλλονται από την εσωτερική νομοθεσία σε ορισμένους επαγγελματίες δεν συνιστούν εμπόδιο στη δυνατότητά τους, κάτω από κατάλληλες συνθήκες, ν' αναφέρουν στις αρμόδιες οργανώσεις ή αρχές εάν έχουν βάσιμους λόγους να πιστεύουν ότι μία σοβαρή πράξη βίας, καλυπτόμενη από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης έχει διαπραχθεί και ότι περαιτέρω σοβαρές πράξεις βίας θα πρέπει να αναμένονται.

Ένταξη των φαρμακοποιών και των φυσιοθεραπευτών στους επαγγελματίες που έχουν υποχρέωση αναφοράς εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας - Τύπος και διαδικασία αναφοράς - Τροποποίηση παρ. 1 άρθρου 23 ν. 3500/2006).

Β' ΜΕΡΟΣ του ΣχΝ

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ - ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Στο παρόν μέρος του νομοσχεδίου, όπου επιδιώκεται ο εξορθολογισμός ποινικών διατάξεων σχετικά με την ανήλικη παραβατικότητα, η ΕΕΔΑ αξιολογεί θετικά την προτεινόμενη αλλαγή ορίου ηλικίας από το 25ο στο 21ο έτος με κίνητρο την αυστηρότερη ποινική μεταχείριση των νεαρών ενηλίκων, (Άρθρο 26 Αυτοδίκαιη παύση αναμορφωτικών μέτρων - Τροποποίηση παρ. 1 άρθρου 130 Ποινικού Κώδικα), προκειμένου για την εφαρμογή των αναμορφωτικών μέτρων, καθώς αυτό συμβαδίζει με τα σύγχρονα δεδομένα για την ψυχοπνευματική τους ωρίμανση. Ήδη ο ρόλος της νέας γενιάς έχει αναβαθμιστεί σημαντικά κατά τα τελευταία έτη, καθώς από τα 17 τους έτη, νέες και νέοι έχουν το δικαίωμα βάσει νομοθεσίας να οδηγούν και να ψηφίζουν.

Ομοίως, θετικά αξιολογεί, η Εθνική Επιτροπή την αυστηροποίηση των ποινών που αφορούν την παραμέληση ανηλικού και την ενίσχυση της ποινικής ευθύνης των προσώπων έχόντων την επιμέλεια ανηλικών δραστών (Άρθρο 30 Αυστηροποίηση των ποινικών κυρώσεων για το έγκλημα της παραμέλησης - Θέσπιση ποινικής ευθύνης δικαστικού συμπαραστάτη - Τροποποίηση άρθρου 360 Ποινικού Κώδικα).

Σε κάθε περίπτωση η ΕΕΔΑ τονίζει ότι για την υλοποίηση των παραπάνω προτεινόμενων μέτρων, απαιτούνται ταυτόχρονα μέτρα λειτουργίας υποστηρικτικών και κοινωνικών υπηρεσιών, συστηματική εκπαίδευση επαγγελματιών και δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

Ανάλογες είναι οι θέσεις της ΕΕΔΑ αναφορικά με τις Παρεμβάσεις του ΣχΝ στον ΚΠΔ για την προσωρινή κράτηση και τους περιοριστικούς όρους (Άρθρα 35-37 του ΣχΝ). Χρειάζεται τα μέτρα αυτά να θωρακιστούν με κατάλληλες και αυστηρές εγγυήσεις και θεσμικά αντίβαρα.

Η ΕΕΔΑ σημειώνει ότι η αυστηροποίηση και η ποινική καταστολή δεν αρκούν για την ολοκληρωμένη προστασία των θυμάτων έμφυλης βίας. Παράλληλα απαιτούνται προληπτικά μέτρα, και ειδικά μέτρα για την προστασία τους. Και βεβαίως αδιαπραγμάτευτη παραμένει η ανάγκη σεβασμού στις αρχές της αναλογικότητας, του τεκμηρίου αθωότητας, της εξατομίκευσης της ποινής, του δικαιώματος αποτελεσματικής υπεράσπισης και της επιβολής προσωρινής

κράτησης μόνον ως έσχατου μέσου διασφάλισης των σκοπών της δίκης, ώστε να τηρείται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ ενδιαφερομένων μερών και συμφερόντων.

Συστάσεις

Υπό το πρίσμα των παραπάνω:

- 1. Η ΕΕΔΑ επανέρχεται στην πάγια Σύστασή της περί διαβούλευσης με γυναικείες και φεμινιστικές συλλογικότητες και οργανώσεις, ώστε οι νομοθετικές παρεμβάσεις να ανταποκρίνονται στις επιτακτικές ανάγκες των θυμάτων.**
- 2. Η ΕΕΔΑ προτείνει την προσθήκη ορισμού στον ΠΚ για τη γυναικοκτονία ως δολοφονία γυναικών και κοριτσιών εξαιτίας του φύλου τους, σύμφωνα και με τις εγγυήσεις των ευρωπαϊκών και διεθνών οργάνων και φορέων**
- 3. Η ΕΕΔΑ προτείνει την σύσταση ενός Παρατηρητηρίου το οποίο, i) θα αναγνωρίζει επισήμως τη γυναικοκτονία ως δολοφονία γυναικών και κοριτσιών εξαιτίας του φύλου τους, σύμφωνα και με τις εγγυήσεις των ευρωπαϊκών και διεθνών οργάνων και φορέων, ii) θα πραγματοποιεί συλλογή συγκρίσιμων και αναλυτικών δεδομένων των περιπτώσεων γυναικοκτονιών. και iii) θα συντάσσει σχετικές μελέτες και θα προτείνει μέτρα για την πρόληψη, την έγκαιρη παρέμβαση για την αποτελεσματική προστασία των θυμάτων και για την καταπολέμηση του φαινομένου. Έμφαση πρέπει να δώσει το Παρατηρητήριο στη συλλογή, πέραν των στοιχείων που αφορούν το προφίλ του θύματος και του δράστη, στοιχείων που να αφορούν τον αριθμό των καταγγελιών, τη διεξαγωγή αποτελεσματικής διερεύνησής τους και τις περιπτώσεις χρηστής απονομής δικαιοσύνης μέσω της επιβολής κατάλληλων ποινών και κυρώσεων χωρίς καθυστερήσεις.**
- 4. Η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία να προχωρήσει στη δημιουργία Οικογενειακών Δικαστηρίων στελεχωμένων με κατάλληλους επαγγελματίες, όπως κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι που θα υποστηρίζουν το Δικαστήριο και θα συμβάλουν στην επιτήρηση της εφαρμογής των αποφάσεων.**
- 5. Η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει την ανάγκη για ενίσχυση των δομών στήριξης θυμάτων ενδοοικογενειακής και κάθε άλλη μορφής βίας κατά των γυναικών. Η πρόβλεψη και λειτουργία ενός συνεκτικού πλαισίου υποδομών φιλοξενίας τονίζεται και από την GREVIO, ότι συνδέεται άρρηκτα με την αποτελεσματική προστασία των θυμάτων. Παρά το γεγονός ότι λειτουργούν κέντρα φιλοξενίας, δεν τηρούνται πρωτόκολλα παραπομπής, ενώ δεν υπάρχουν κέντρα για φιλοξενία περιπτώσεων βιασμών. Προτρέπονται δε οι Ελληνικές αρχές να άρουν κάθε εμπόδιο για**

την ομαλή λειτουργία τους σε ολόκληρη τη χώρα και να αντιμετωπίσουν την έλλειψη πόρων που διατίθενται για τέτοιες υπηρεσίες.

- 6. Η ΕΕΔΑ τονίζει την ανάγκη για λήψη δράσεων εκπαίδευσης και συντονισμένης συστηματικής κατάρτισης των εμπλεκόμενων επαγγελματιών (δικαστών, εισαγγελέων και αστυνομικών υπαλλήλων).*
- 7. Η ΕΕΔΑ υπενθυμίζει τη σημασία της εισαγωγής του μαθήματος της ισότητας των φύλων και της σεξουαλικής αγωγής σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος.*
- 8. Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει την ανάγκη για θέσπιση εγγυήσεων για την πρόσβαση θυμάτων στην δικαιοσύνη και για εξατομικευμένη υποστήριξη των θυμάτων όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης στο πλαίσιο στοχευμένων δράσεων πρόληψης, προστασίας και καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.*
- 9. Η ΕΕΔΑ εφιστά την προσοχή των αρμόδιων κρατικών αρχών στην ανάγκη εντατικοποίησης της δράσης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών που εκτίθενται σε διατομεακή βία, όπως οι γυναίκες Ρομά, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, οι αιτούσες άσυλο, οι γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες και οι γυναίκες με αναπηρία, με στόχο μία κοινωνία, και εν τέλει μία Ευρώπη, απαλλαγμένη από τη βία κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και το Προοίμιο της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.*